

bewering, dat Zwartkopmeezen „in de nabijheid van het water“ (zie Dr. Beukers, Onze Vogels) broeden, zoo heerlijk logenstraffen en dan ook wel, omdat sinds door het onderzoek van den Heer Snouckaert van Schauburg het voorkomen van twee soorten Zwartkopmeezen in ons land was geconstateerd, n.l. de Glanskop (*P. palustris longirostris*) en de Matkop (*P. atricapillus rhenanus*), dit paartje het bewijs leverde, dat e. g. ook in Gelderland pleegt te broeden, wat met zekerheid nog niet was waargenomen.

Gisteren (13 Mei) merkte ik niet zonder vreugde, dat mijn Zwartkopmeezen 9 jongen in hun nestje hadden, maar toen ik hedenmorgen eens ging kijken, zag ik met schrik, wol, haar en mos onder den boom, waaraan het nestkastje was opgehangen, verspreid liggen.

Ik moest het ergste vreezen! Nog sta ik beteuterd het geval te overpeinzen, toen uit het kastje de Draaihals te voorschijn komt, den bek vol mos, dat hij onmiddellijk laat vallen, terwijl hijzelf er ijlings van door gaat. Bij nader onderzoek vond ik 5 jonge meesjes, kale stumperds, op den grond liggen, deels al gestorven, deels nog levend, maar alle reeds zwart van de mieren. Twee ervan lagen op een afstand van 2 à 3 M. van den boom weggeslingerd. In het kastje was enkel nog wat mos te vinden.

Nadere explicatie is hierbij niet noodig. Meerdere raadselachtige gevallen, waarbij de eieren plotseling waren verdwenen of ik de jongen dood onder de nestkastjes vond liggen, zijn nu opgehelderd. Verleden jaar nog, vond ik doode jongen van de Zwarte Mees (*Parus ater*) op gelijke wijze uit het nest geworpen. Den draaihals verdacht ik er toen echter nog geen oogenblik van.

De beide meegedeelde gevallen echter, waarbij ik den Draaihals op heeterdaad heb betrapt, zijn te duidelijk sprekend, dan dat we nog langer den Draaihals voor een onschuldigen vogel houden. Hij is veeleer een vijand van alle hollenbewoners, die het in kracht tegen hem moeten afleggen en 't is mijn vaste overtuiging, dat wie zijn kleine zangvogels lief heeft en wil beschermen, niet moet schromen met het geweer tegen den Draaihals te velde te trekken.

Geen pardon voor den Draaihals!

Ede, 14 Mei.

J. L. F. DE MEIJERE.

Anemone Pulsatilla.

De uitstervende *Anemone Pulsatilla* heb ik ook overgeplant naar een veiliger plekje. Zij staat tot nog toe goed. Waar vertel ik wel, als er zooveel staan, dat het meenemen van enkele niet meer hindert.

Amersfoort.

B. W. v. DEDEM.

DE GROOTE KLAUWIER

(*Lanius excubitor*).

Het zal een jaar of zeven geleden zijn, dat ik van een jonge vriend, die aan den heikant woont een paar vogels kreeg, „vlugge jongen“ zooals de term luidt.

Ik kende ze niet, maar aan den vorm van den snavel was te zien, dat zij geen insekten- of zaadeters waren en dus vleeschkost zouden behoeven om goed te gedijen. Ik voerde ze af en toe met regenwormen en vleesch, maar daar was geen wormen krijgen aan en de slager was te duur, zoodat zij na verloop van eenige dagen werden gedood. (Al waren het roofvogels, thans zou ik het niet meer gedaan hebben). Een ervan werd opgezonden naar Artis, waar ze heel blij waren met de jonge Klauwier. Deze soort de groote, of Klapekster is in ons land nog weinig waargenomen, al is hij op de heidevelden van Gelderland en Overijsel geregeld te vinden. Ik zag hem daar op verschillende plaatsen en ik weet zeker, dat hij er ook broedt. Bij Denekamp zijn zelfs twee paartjes; een aan de Noordzijde in het Deurningerveld, een ander aan de Zuidzijde in het Roode Veld, beide broedplaatsen liggen ruim een uur van elkaar.

Gaarne zou ik er de nestplaats van weten.

Met behulp van eenige schooljongens, die ik vooraf geïnstrueerd had, zou getracht worden het nest te vinden. Op een Zaterdag morgen, Mei '06 trokken wij er op los. Het ging den esch door, waar de Kuifleeuwerikken zongen, de weiden langs waar in het kreupelhout en de kleine boschjes een gewirwar van geluiden opklonk, waaruit de vlugsten al spoedig roodborstje, fitis, grasmasch en braamsluiper herkenden. Toen kwamen wij op de groote bruine heide, met grijze karresporen en donkere dennengroepen, kale hoogten met rijk begroeide en wel bevolkte plassen daar neven. Wij zagen en hoorden en leerden veel, voor wij een Klauwier in 't oog hadden. Doch eindelijk waren wij bij een groep niet hoge dennen gekomen. Toen was het opgepast, goed uitkijken. Plotseling riep een van de jongens uit: „Meester, hier ligt een doode vogel, de kop is er af“. Wij er heen en waarlik, het dier was erg gehavend, waarschijnlijk een pieper of leeuwerik, hij was reeds in staat van ontbinding. Scherp werd nu rondgezien en boom voor boom nauwkeurig geïnspecteerd. En natuurlijk werd ook het nest gevonden. Het zat dicht tegen den stam aan, waar een stevige tak afgang, vrij goed verborgen. Een der jongens was er spoedig bij en vertelde wat hij zag. „Vijf jonge vogels in het eerste dons. Het nest van takjes, heide stengels, buntgras, mos en haren.“ Op den grond in de nabijheid vonden wij vleugels, pooten en andere resten van vogels en insekten. Tusschen het hout verscholen zagen wij het wijfje naderen om de jongen te voederen. Ook het mannetje werd later opgemerkt, doch dat bleef op eerbiedigen afstand, zoo'n 60 Meter ongeveer, van ons verwijderd. In kalme tijden zetten zij zich op den top van een dennetje en overzien van af die weinig verheven zitplaats een groot deel van hun jacht-gebied. Of de oogen altijd buit zoeken, of zoo maar „ins blaue hinein“ schouwen is niet te zeggen. Nadert men ze te dicht, dan vliegen zij laag over den grond naar een ander dennetje.

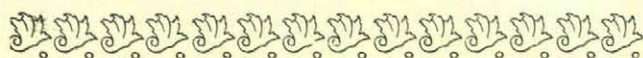
't Is een ferme vogel, zoo groot als een Spreeuw. De rug is blauwgrijs, de vleugels en de staart zwart, met in beide, een witte vlek. Door het oog een breede zwarte streep. De keel is wit, de borst grijswit met vele zwarte golfstreepjes. De bovensnavel heeft een tand, net zooals de slechtvalk. Een rij stevige haren loopen van den mondhoek naar de neusgaten.

Wat heb ik vaak naar dezen mooien vogel gekeken als

ik achter op de stoomtram staande door de heide van Denekamp naar Oldenzaal reed. Hij zat dan gewoonlijk op hetzelfde boompje, dat niet meer dan 30 Meter van den spoorweg verwijderd stond. Dan in de winterdag dikwijls stak hij met zijn lichtblauw en zwart zoo mooi scherp af, tegen het donkere groen en toen ik er eens weer naar keek, vroeg mij een jager, wat dat toch was voor vogel, hij had er ook reeds zoo vaak een in het veld ontmoet en ze keken steeds zoo brutaal uit? Ik antwoordde hem, en vertelde erbij wat ik van zijn levenswijze wist. Hij bood aan mij er een te schieten, daar ik er nog geen in mijn verzameling had. Daar is echter tot nog toe niets van gekomen. Misschien heeft hij hem niet onder schot kunnen krijgen of is hij zijn belofte vergeten. Het is thans ook niet meer noodig. Sedert verleden winter heb ik er een. Laat ik nog even vertellen, hoe ik daaraan gekomen ben. Er vloog in een tuin van het dorp een zieke vogel. Een meisje van school ving hem zonder veel moeite onder haar schort. Toen zij hem bij mij bracht was hij reeds dood. Bij het opzetten bleek mij, dat het dier lijdende was geweest aan endeldarm verstopping. Nu prijkt het naast de grauwe Klauwier in mijn collectie. Het zijn beide prachtexemplaren.

Denekamp Oct. '06.

J. B. BERNINK.

OP WELKE WIJZE VERDWIJNEN ONZE ZELDZAME WILDE PLANTEN.

Dit voorjaar hadden mijn vriend en ik ons opgemaakt naar Zuid-Limburg om daar de verschillende orchideeën in hun volle fleur te aanschouwen. Wel vormden de orchideeën den hoofdschotel, maar daarom zouden andere planten toch niet geminacht worden. Zoo was mijn vriend ter oore gekomen, dat er op een oude muur te Maastricht een zeldzame *Asplenium* moest groeien, hoogstwaarschijnlijk dus *Asplenium adiantum nigrum*, daar er bij vermeld was, dat deze varen alleen te Maastricht groeide en hier dus noch van *Asplenium trichomanes* noch van *Asplenium ruta muraria* sprake kon zijn. De eerste toch vonden wij een paar keer in de omstreken van Valkenburg en de laatste komt op verscheidene plaatsen in Nederland voor. Het gold hier dus een zeldzamen gast. Hoewel het reeds donker begon te worden, maakten wij ons bij aankomst dadelijk op naar de aangeduide plaats. Op den met mos begroeiden muur zagen wij tal van plantjes staan, maar geen *Asplenium*. Ik stootte er met mijn stok een plantje af en bekeek het naderbij. Haarlemsch klokkenspel zeide een opgeschoten knaap, die in de buurt van mij stond. Hoewel ik dadelijk zag, dat ik te doen had met *Saxifraga tridactylitis* en niet met *Saxifraga granulata* (deze vonden wij den volgende dag op den St. Pietersberg) vroeg ik hem toch hoe hij dat zoo wist. Het antwoord luidde: „van onzen leeraar”. Hoewel hij het dus mis had, bleek hij wel meer op den muur gesnuffeld te hebben en onmiddellijk vroegen wij hem, of hij daar wel eens varentjes had gezien. En daar kwam de aap uit de mouw. O ja, die halen wij hier altijd van de muur, om mede te brengen op de botanische les op de Hoogere Burgerschool.

Wij lieten ons dadelijk het juiste plekje wijzen, maar weg waren ze. Op het zeldzame van die plantjes was hem dus blijkbaar door den leeraar niet gewezen en nog minder op het sparen er van. Vooral een leeraar in de botanie moet toch iets voor mooie zeldzaamheden voelen en zijn pupillen toch een weinig van dit gevoel trachten over te doen erven. En zoo vernamen wij ook, dat de jongelieden

soms terugkomen met een arm vol orchideeën, uitgerukt met knol en al, alleen voor de les. Al zijn er nog vele orchideeën in de omstreken van Maastricht, tegen zulk „studeeren” is niets bestand. Stel u voor lezer, dat er tusschen deze hoeveelheid een paar exemplaren zitten van *Ophrys muscifera* of *Orchis ustulata*! De eigenaar van den St. Pietersberg voelt veel voor wilde bloemen, getuige het feit, dat hij zoo nu en dan een verbod uitvaardigt, dat er geen bloemen geplukt mogen worden, en zoo was het ook dit jaar. De jeugd stoort zich echter weinig aan dit verbod daar zij wel langs kleine paadjes hun doel weten te bereiken en zij den boschwachter te slim af zijn. Het nooit volprezen Limburg herbergt zeer veel schoons op botanisch gebied, spaar echter de zeldzaamheden. Zoo hebben wij maar een paar exemplaren gevonden van de *Cephalanthera sciphiophyllum*, daar waar er vroeger veel waren. (Witte boschlelie wordt hij daar genoemd). VAN DEDEM.

Nieuwe planten en vindplaatsen (verbetering).

Waar in het stukje van de vorige afl. staat *Vicia pannonica* B serratefolia moet staan *Vicia narbonensis* B serratefolia en verder moet toegevoegd worden *Galinsoga parviflora*, als gevonden te Wageningen, door G. Azings Venema.

H. HEUKELS.

Rotterdamsche Natuurhistorische Club.

Vergadering 30 October 1906.

De voorzitter, de heer Haverhorst, opent de vergadering waarna de heer A. J. Zöllner rondgeeft *Obera oculata* te Rotterdam gevangen.

De heer Lindemans vertoont een aantal fraaie vlinders uit Kameroen, en wel uit de geslachten *Euphaedra*, *Catuna*, *Cymothoe*, *Crenis*, *Charaxes* en *Hypolimnas*.

De Heer De Koning deelt mede, dat in gewone omstandigheden in het najaar de hoeveelheid *Coscinodiscus subtilis* in het Maaswater ± 20 à 30 % bedraagt. Alleen bij buitengewone omstandigheden, o. a. bij den hevigen najaarsstorm van 1904, was dit percent veel hoger. Sprekers vermoeden, dat het ditmaal ook wel verhoogd zou zijn door den bijzonder lagen waterstand op de bovenrivieren, bleek juist te zijn: meer dan de helft van het plankton bestond uit cellen van deze *Diatomacee*. Bovendien was het aantal (leege) schalen van marine *Diatomaceen*, die anders bijna nooit worden aangetroffen, nu ook grooter, daar er thans in bijna elken druppel één, soms twee gevonden werden.

De heer Dr. Büttikofert vertoont een aantal Indische vlinders.

De heer Jansen brengt eenige ex ter tafel van *Phalaris minor* Retz en *Eragrostis minor* Host, welke de meening weerleggen, dat pothoofdplanten hier zich minder goed zouden ontwikkelen dan in hun geboorteland. Beide planten waren juist veel flinker en grooter. Op dezelfde plaats bij Rotterdam vond spr. *Sclerochloa angustata* Nees, uit Afrika; nieuw voor ons land; welke eveneens besproken werd.

De heer Haverhorst laat een paar albinistische vlinders zien: een onlangs te Winterswijk gevangen ♀ ex. van *Epinephile jurtina* L en een voor korten tijd gekweekt ♀ ex. van *Sphinx pinastri* L. De eerste had een witten, de tweede een grijs-witten achtervleugel. Naar aanleiding hiervan deelt spr. een en ander mede omtrent het ontstaan van albinisme bij vlinders. Terwijl het zeer zeldzaam voorkomend volkomen albinisme zijn oorzaak vindt in een abnormalen toestand van het dier zelf, en zich dientengevolge reeds in